

En guide till miljömässiga effekter av evenemang

Ökning av evenemang

Evenemang blir en allt vanligare reseanledning och passar vårt sätt att resa; flera gånger per år, men kortare i tid. Allt fler väljer att besöka evenemang, både som deltagare och som åskådare. En stadigt växande efterfrågan och ett ökat utbud förstärks av rådande trender inom hälsa och livsstil. Ökningen av evenemang skapar glädje och gemenskap samt

möjligheter genom ökad sysselsättning och tillväxt, men innebär också en ökad belastning på miljön. Inte sällan återfinns evenemang i känsliga miljöer i mer eller mindre perifera lägen, men även evenemang i stadsmiljöer påverkar miljön på olika sätt. I denna korta sammanställning vill vi beskriva några centrala begrepp och perspektiv kopplat till evenemang och miljömässig hållbarhet.

Axel Eriksson

Doktorand vid ETOUR,
Mittuniversitetet.

axel.eriksson@miun.se

Robert Pettersson

Forskare och verksamhetsledare
vid ETOUR, Mittuniversitetet.

robert.pettersson@miun.se

Tami Lanzendorf

Assistent vid ETOUR,
Mittuniversitetet.

tami.lanzendorf@miun.se

Miljöeffekter från evenemang

Miljöeffekter från evenemang, eller evenemangets miljömässiga arv (legacy), varierar beroende på evenemangets innehåll och utbredning i tid och rum. Att skapa en enhetlig bild över miljöeffekter är svårt, och är beroende av vilka perspektiv man utgår från. De som bor i området kanske inte tycker samma som besökarna. Ett framgångsrikt miljöarbete behöver därför vara anpassat till såväl lokala som globala omgivningar och ta hänsyn till såväl kortsiktiga som långsiktiga perspektiv. Forskning visar att ju större ett evenemang är - desto större uppmärksamhet ges de globala effekterna och desto mindre uppmärksamhet får de lokala effekterna.

En stor utmaning ligger i avgränsningen av evenemanget; när börjar och slutar evenemanget sett både till tid och geografi? En ofta förbisedd miljöeffekt är transporter till och från evenemanget. Återkommande evenemang har ofta en väl utvecklad förståelse för vilka effekter som uppstår och hur man kan förbättra arbetet från år till år. Den ansvarstagande arrangören bör kontrollera sina egna effekter samt deltagarnas och åskådarnas påverkan. Traditionellt har mycket fokus inom både forskning och mediabevakning legat på evenemangs negativa miljöpåverkan. Med ett bra miljöarbete kan evenemanget dock också bidra till att bibehålla och förbättra den lokala miljön. Evenemanget kan erbjuda möjlighet att lära sig mer om klimatsmarta alternativ eller förbättra tidigare förhållanden genom exempelvis återställande av naturmiljöer efter evenemanget.

Ofta uppmärksammade evenemangseffekter:

- **Nedskräpning:** En ren plats är viktigt inte bara för miljön utan också för acceptansen bland de lokalt boende och bland de som inte själva deltar i evenemanget. Vid större evenemang, där många människor är på plats och där det är mycket försäljning, ökar risken för nedskräpning.

- **Utsläpp:** Detta är en stor källa till miljöpåverkan från alla områden, till exempel uppvärmning eller nedkylning av byggnader, transport av material och byggmaterial och inte minst transport av deltagare och åskådare.
- **Markslitage:** Nedtrampning skadar marken och kan leda till förfulning, erosion och försämrad tillgänglighet. I värre fall kan det leda till avrinning, försämrad vattenkvalitet och förlorad biodiversitet.
- **Buller:** Buller förekommer i såväl rurala som urbana miljöer och påverkar både deltagare och icke-deltagare. Buller kan dessutom störa djurlivet.
- **Vattenanvändning:** Evenemang kräver ofta mycket vatten. Stor konsumtion av vatten dränerar flöden och försämrar vattenkvaliteten. Om sanitet inte bibehålls kan det också leda till försämring av vattenkällor.

Metoder för att mäta miljöeffekter

Mätning av evenemangs miljömässiga effekter görs med flera olika metoder. Det finns ingen enhetlig metod som täcker alla typer av miljöeffekter. Eftersom evenemang varierar i storlek och innehåll ser avtrycken olika ut.

Det finns två huvudsakliga former för att mäta avtryck; olika aktörers uppfattningar och direkta avtryck. När det kommer till olika aktörers uppfattningar har det gjorts många studier. Ofta genom att det samlas data från deltagare, icke-deltagare, åskådare eller andra intressenter om deras uppskattningar kring evenemangets avtryck. Detta kan mätas före, under och efter tillställningen. Ju fler avtryck, tidpunkter och aktörer som tas med - desto större förståelse får man av evenemangets slutliga effekter.

Direkta effekter är svårare att mäta och kräver mer kunskap. För närvarande finns det få etablerade verktyg eller riktlinjer för evenemang. För klimatutsläpp finns beräkningar, men de har sällan blivit applicerade direkt till att mäta evenemang.

Evenemangens många aktörer

Traditionellt har mycket fokus lagts på arrangörerna respektive besökarna och deltagarna. Det finns som regel dock många fler intressenter som kopplar till ett evenemang. Beroende på vilka aktörer man utgår från kan konstateras att det finns flera olika perspektiv att ta hänsyn till. Ibland konkurrerar tolkningsföreträderna även mellan olika grupper. Exempel på evenemangsaktörer är: arrangörer, besökare, deltagare, sponsorer, media, kommun, allmänhet, föreningar, hotell, restauranger, ägare, medlemmar och volontärer. Ju fler intressenter desto större bild skapas av effekterna. Stor inkludering skapar samhörighet och evenemanget blir hållbart på lång sikt

Tillstånd och kontroll av evenemang

För att arrangera evenemang krävs ofta kontakt med myndigheter. Tillstånd från polisen är det vanligaste vid offentlig tillställning och allmän sammankomst. Beroende på form och innehåll kan det därefter krävas olika former av tillstånd och dispenser. För arrangerade evenemang i naturen gäller inte allemansrätten och det är ofta nödvändigt att ta kontakt med flera myndigheter, så som lokala länsstyrelsen som tar hand

om bedömningar och faciliteter mellan olika parter. Här beaktas om arrangemanget riskerar skada naturen, går i naturskyddade eller speciella områden, påverkar skyddade arter, förutsätter dialog med rättighetsägare (privata, kommunala eller statliga), kopplar till vid jakt och fiske samt huruvida evenemanget går helt eller delvis på vägar. Handläggningstiden kan ibland vara lång, ibland flera månader. Vid kontakt och ansökan förväntas det att man anger tid och datum, plats för evenemanget (helst med karta), antal maximalt medverkande och åskådare, programpunkter samt hur arrangemanget förebygger miljöaspekter, helst med en miljöcertifiering.

Certifiering för hållbara evenemang

Det är relativt vanligt att evenemang vill miljöcertifiera sig och det finns en rad verktyg att välja bland. Certifieringar syftar främst till att guida arrangören till en god miljöstandard genom att påvisa vilka tänkbara effekter evenemanget har på miljön, men certifieringar kan också vara vägledande för besökare och deltagare. Certifieringen kan visa alla former av avtryck, allt från utsläpp till avfallshantering. Den stora mängden certifieringar kan vara svåra att navigera bland för både arrangörer, besökare och deltagare. Forskning visar att miljöcertifieringar endast i begränsad omfattning används för att marknadsföra evenemang. Dock kan miljöcertifieringar som tillämpas och kommuniceras på ett transparent sätt påverka besökare positivt genom att bidra till mer hållbara beteenden.

Evenemang som verktyg för regional utveckling

Evenemang kan driva lokalt och regionalt utvecklingsarbete framåt genom att locka besökare och utveckla platser. Därför har det blivit vanligt att regionala och lokala aktörer jobbar strategiskt med strategier och genomtänkta evenemangsportföljer. En evenemangsportfölj (event portfolio) rymmer samtliga evenemang inom ett visst geografiskt område och kopplar tydligt till hållbarhet, inte minst miljörelaterade aspekter. En balanserad evenemangsportfölj erbjuder möjligheter till kommunikation och samarbete av miljöaspekter mellan evenemangsarrangörer och andra intressenter. Om den används rätt kan arbetet påverka besökaren till ett mer hållbart beteende. Detta kräver utbyte och delning av resurser, inspiration, kunskap och expertis. Portföljen kan

styra turismflöden och motverka säsongsbundenhet genom användning av strategisk och samordnad schemaläggning av evenemang. Evenemangsportföljer bör inkludera både mindre och större evenemang som ger varandra utbyte stöd, kunskap, verktyg och rekommendationer för förbättrad miljöpraxis.

Sammanfattning

Det är viktigt men svårt att mäta miljöeffekter av evenemang. De många tänkbara perspektiven kopplat till tid, geografi och aktörer gör att öppenhet och transparens är av största vikt. Stort fokus har legat på negativa miljöeffekter av evenemang, men rätt planerat och genomfört kan evenemang också bidra till att driva en rörelse i mer hållbar riktning. Utöver de miljömässiga effekterna är det angeläget att dessutom väga in ekonomiska och sociala aspekter.

Läs mer om [hållbara evenemang](#) inom forsknings- och samverkansprogrammet Mistra Sport & Outdoors.

Vanliga metoder och verktyg för att mäta evenemangs miljöeffekter:

Livscykelanalys (LCA): Fokuserar på fem koldioxidvärden: el- och energiförbrukning, materialflöden, transporter, naturliga utsläpp och avfallshantering. Denna metod har använts mest inom forskningen.

ISO 20121: Fokuserar på arrangörens roll i processen och självrapportering av utsläpp. Har använts sparsamt i forskningsstudier.

Environmental Impact Assessment (EIA): Bedömer miljöeffekterna genom att räkna kostnaderna för användning av natur och miljö, inklusive åtgärder för att förebygga

och återställa skador. Utgår från arrangörens egna avgränsningar. Mindre använd i forskningen.

Visuella skador: Visuell före- och efteranalys av skador som inte kan mätas direkt, men där intressenter kan bedöma effekterna. Används i forskningen, men kräver mycket kunskap och större involvering av flera olika intressenter.

Intressentdiskussioner: Möten med flera intressenter för att förebygga och identifiera bland annat miljöskador. Sällan använd i forskningen, men ofta praktiskt använd med goda resultat för kunskapsspridning och lärdomar.

ISBN: 978-91-89786-21-9

Kontakt

Redaktör: Mats Johansson

Webb: miun.se/etour

Telefon: 010-142 80 00

info@etour.se